

Lärarhandledning till Skogen och samhället

Läromedlet *Skogen och samhället* är ett komplement och ett fördjupningshäfte till *Boken om Skogen*.

Läromedlet behandlar

- skogens roll i samhället som ekonomisk, ekologisk och social resurs
- hållbar utveckling
- allemansrätten
- några svenska lagar som styr över skogen samt internationella överenskommelser och skogscertifiering
- taxeringsvärde, marknadsvärde, virkesvärde, förädlingsvärde, exportvärde och andra ekonomiska värden av skog
- utbildningsvägar till ett jobb i skogen och yrken med koppling till skogen
- skogens betydelse för klimatet, vattnet och biologisk mångfald
- skogens roll för fysisk och psykisk hälsa

Syfte

- att eleverna får en uppfattning om hur mycket skog det finns i världen, var skogen finns och att skogarna kan se mycket olika ut
- ge eleverna kännedom om några svenska lagar som styr över skogen och ge dem kännedom om allemansrätten
- att eleverna ska få förståelse för att skogen har ett ekonomiskt värde, att produkter från skogen har ett ekonomiskt värde, att det finns andra ekonomiska värden i form av t.ex. friluftsliv, bärplockning, turism, och att skogen är viktigt för vår välfärd
- att eleverna får förståelse för skogens betydelse för miljön
- att eleverna får förståelse för att miljön påverkas av t.ex. plantering, avverkning och andra aktiviteter i skogen
- att eleverna ska få större förståelse för hur skogen påverkar oss och vårt välbefinnande

Kopplingar till läroplan för grundskolan

I läroplanen¹ står det att en viktig uppgift för skolan är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.

I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. [...] Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska präglade skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden.²

Skolan har ett ansvar för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden. Eleven ska även ha fått kunskaper om lagar och normer som styr skolan och samhället. Skolan har även som mål att varje elev ska visa respekt för och omsorg om såväl

¹ Skolverket (2010) *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.*

² Skolverket (2010) *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.*

närmiljön som miljön och att varje elev efter grundskolan kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Med detta som bakgrund är ambitionen att läromedlet ska förmedla något om hur viktig skogen är för oss alla, och att den kan vara viktig på många olika sätt. Det som är värdefullt för dig kanske inte är lika värdefullt för någon annan. Vi hoppas att läromedlet ska komplettera andra läromedel som används i samhällsorienterande ämnen.

Skolverket lyfter även fram att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren menar man att leken har stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Skolan ska därför sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Man menar också att skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Alla som arbetar i skolan ska dessutom verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö.³ Skogen i Skolans pedagogiska idé bygger på att så långt som möjligt koppla samman teori och praktik för att öka lärarens och elevens intresse för, och kunskap om skog. Här är bland annat utomhuspedagogiken ett verktyg. Vår ambition är också att erbjuda skolan utökade möjligheter till verklighetsstudier av skogen och skogsnäringen och vi hoppas därför att arbetet med läromedlet kan leda till intressanta studiebesök och fältstudier i skolans närmiljö!

Läroplanen i sin helhet kan hittas på [Skolverkets webbplats](#). Hur läromedlet kan kopplas till skolans kursplaner presenteras på sidan 7 i denna handledning.

Innehåll

Statistiska uppgifter blir fort inaktuella så vi rekommenderar att du bekantar dig med två värdefulla hemsidor:

www.skogsstyrelsen.se/statistik där du hittar massor av aktuella fakta om skogen.

www.fao.org/forestry/fra/en/ där du hittar statistik för världens olika länder.

Varför inte låta eleverna uppdatera siffrorna som nämns i läromedlet med hjälp av ovanstående webbsidor?

I *Boken om skogen* finns mer att läsa om lövskogar, barrskogar och sumpskogar.

All mark i Sverige är indelad i fastigheter som har specifika ägare. Det finns t.ex. jordbruksfastigheter, skogsbruksfastigheter, villatomter, industrimark osv. Fastighetsbegreppet handlar alltså i det här fallet om skogsmark.

I klassen kan det vara spännande att reflektera kring hur skog ägs i olika delar av världen. Spelar det någon roll om skogen ägs av privata skogsägare eller av staten? Hur kommer det sig att det skövlas skog i länder där skogen ägs av staten? Utgå gärna från diagrammet på sidan 7.

När det gäller skogens olika värden så pratar man ibland om monetära värden och icke monetära värden. De monetära värdena kan uttryckas i kronor och ören medan de icke monetära är svårare att göra det med. Det här kan det bli intressanta diskussioner om. Är sådant som har ett pris i kronor mer värdefullt än annat? Om jag blir glad av att sitta på en stubbe i skogen är inte det då värdefullt? Om det t.ex. är så skönt att promenera i skogen att man som människa får bättre hälsa och inte behöver sjukskriva sig så ofta, då tjänar såväl jag som samhället på att jag vistas i skogen. Vilka värden anser eleverna är viktigast?

---

³ Skolverket (2010) *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*.

Observera att länken i faktarutan på sidan 17 är fel! Ska vara www.viskogen.se

Skogen i Skolan har möjlighet att hjälpa till med trädplantering här hemma i Sverige och i utvecklingsländer. Ta kontakt med närmaste kontaktperson, se www.skogeniskolan.se/regioner

Faktablad:

[Världens skogar](#)

[De flesta avverkningarna sker i Nord- och Sydamerika](#)

[De flesta av jordens skogar är påverkade av människan](#)

[Skogliga mått och enheter](#)

[Skogens tillväxt](#)

[Världens skogsmarksareal minskar](#)

[Vem äger skogen?](#)

[Världens skogstyper](#)

[Tio länder har två tredjedelar av all skog](#)

[Skogarna används på olika sätt](#)

[Skogen och industrialismen](#)

[Skog skött på rätt sätt](#)

[Skogen ger exportinkomster](#)

[Skogen ger jobb](#)

[Faktablad om miljö](#)

Övningar:

[Adoptera ett träd](#)

[Den offentliga intervjun](#)

[Skog på burk](#)

[Hitta mitt träd](#)

[Dilemma](#)

[Frukt och frön](#)

[Hur mycket skog finns på en hektar?](#)

[Att arbeta med djur och natur](#)

[Sol och fotosyntes](#)

[Mätningar i skolskogen](#)

[Skogsekologi](#)

[Beskriva tankar, känslor, ljud](#)

[Levande etiketter](#)

[Att bygga ett ekosystem](#)

[Färger från naturen](#)

[Titta närmare på ett träd](#)

[Älgleken](#)

[Konst från naturen](#)

Ta reda på mer om träd som används i [agroforestry](#) (användandet av träd och buskar i traditionellt jordbruk).

[Att skapa en livsmiljö](#)

[Ljud i staden och i skogen](#)

Svensk skogshistoria. Hur mycket skog fanns det för hundra år sedan? Hur såg det ut där du bor?

[Avdunstning](#)

Hur mycket skulle du kunna tänka dig att betala för en dag i skogen om inte allemansrätten fanns? Fråga också "folk på stan".

[Röra, känna, gissa](#)

[Blåbärspannkaka](#)

[Grönområden i tätorter](#)

[Min egen naturlyrik](#)

Övning nr 5 på sidan 31.

Hur användes skogen förr i tiden?

Intervjua någon som äger skog. Exempel på frågor: Hur länge har du ägt skogen? Vad gör du med skogen? Vilka lagar och regler måste du följa?

Samla ihop pengar för trädplantering i något utvecklingsland.

Vad var baggböleri?

Plantera skog. Ta hjälp via SIS [regionala kontaktpersoner](#).

Ta reda på vem som äger skogen i den kommun ni bor i. Ta reda på vem som äger skolskogen (om ni har någon).

Intervjua julgransförsäljare. Exempel på frågor: Varifrån kommer granarna? Vad har du betalt för dem per styck?

Intervjua någon som jobbar med skog. Exempel på frågor: Vilken utbildning har du? Varför ville du börja jobba med det här?

Ta reda på hur skogen i din kommun används. Finns det några industrier som vidareförädlar virkesråvara? Hur många jobbar i skogen och skogsindustrin?

Ta reda på vad "folk på gatan" vet om olika saker, vem som äger skogen i kommunen, vem som bestämmer över skogen.... m.fl. frågor

Förädlingsvärde. Ta reda på hur mycket A4 papper man kan tillverka av ett träd? Vad kostar ett A4 papper? Vad kostade trädet? Vad kostar det att tillverka pappret?

Övrigt

[Om lagar och regler på Skogsstyrelsens webbplats](#)

[Naturvårdsverket](#) bland annat om [Allemansrätten](#)

[Ekonomisk statistik från Skogsindustrierna](#)

[Filmer](#) om skogen som yrke, Skogen i Skolans webbplats

[Upptäck skogen - skrivet för allmänheten på Skogsstyrelsens webbplats](#)

[Friluftsförbundet](#)

[Svenska Scoutrådet](#)

[Civilförsvarsförbundet](#)

[Skogen i skolans böcker:](#)

Mat i skolskogen

Möjligheter i skolskogen - för lärare som vill jobba mer i skogen med eleverna

Beställs från [Skogsstyrelsens bokhandel](#)

Övningar

Syfte med övningarna:

- Att eleverna får tillfälle att använda de faktakunskaper de tillägnat sig genom att arbeta med texterna i häftet.
- Att eleverna får möjlighet att "tänka själv", förstå att många beslut som tas i samhället grundar sig på värderingar och prioriteringar av olika slag.

Uppgifterna går att jobba med på flera olika sätt. För alla uppgifterna krävs att eleverna får utrymme att först leta reda på mer fakta i ämnet. Här nedan beskrivs ett sätt att jobba med övning 1.

A Grupparbete/rollspel – här beskrivs hur det skulle kunna gå till med övning 1

Dela in klassen i olika grupper som var och en får företräda olika intressen, fotbollsföreningen, lärarna på skolan, villaägare som är emot fotbollsplanen, villaägare som är för fotbollsplanen, miljöorganisationen. Du som är lärare får vara kommunfullmäktige som senare ska ta beslut i frågan.

1 Samla argument

Börja med att grupperna sitter var för sig och samlar argument för varför de tycker att kommunen ska göra på ett eller annat sätt. Kommunrepresentanten går runt till var och en av grupperna och lyssnar till vad de har att säga.

2 "Lobba"

Sedan får grupperna möjlighet att "lobba" för sina åsikter genom att uppvakta de andra grupperna. En i gruppen går över till den grupp som de vill prata med och ber om att få komma dit. Det är upp till den tillfrågade gruppen om de vill prata med den som frågar eller inte. Om de vill det flyttar hela gruppen över. Gruppen som bad att få komma dit börjar med att berätta vad de tycker och varför de tycker att de andra bör tänka om. Därefter får den tillfrågade gruppen möjlighet att fundera en stund på vad den första gruppen har sagt. De diskuterar en stund sinsemellan och berättar sedan för den första gruppen vad de kommit fram till, om de vill. De kan också låta bli att kommentera.

Låt alla grupper som vill tala med någon annan grupp göra det. Låt sedan grupperna få en stund för sig själva där de går igenom sina argument igen, kompletterar och ev. ändrar.

3. Kommunmöte

Kommunfullmäktigerepresentanten samlar alla till ett "stormöte" och är själv ordförande för mötet. Varje grupp redovisar sina åsikter. Kommunfullmäktigerepresentanten kommenterar presentationen och ställer frågor om det behövs. Därefter släpps ordet fritt för diskussion.

4. Beslutsfattande

Kommunfullmäktige drar sig tillbaka för överläggningar. Här får du berätta att kommunfullmäktige består av flera personer och olika politiska partier. Efter en kort betänketid berättar kommunfullmäktigerepresentanten sitt beslut.

Förslag: Kanske har ni någon riktig markanvändningskonflikt där ni bor som ni kan jobba med. Då kan eleverna även få gå ut och intervjua "verkliga" grupper av människor med olika åsikter. Om årstiden och vädret tillåter kan ni genomföra grupparbetet i den aktuella skogen.

Andra sätt att jobba på kan vara:

B "Insändare"

Var och en av eleverna skriver en insändare till lokaltidningen. Eleven får själv välja vilken sidan han eller hon vill stå på. Av insändaren ska framgå varför eleven tycker som han/hon gör.

C Svara på insändare

Eleverna får opponera, svara, på varandras insändare.

D Skriva uppsatser om ämnet

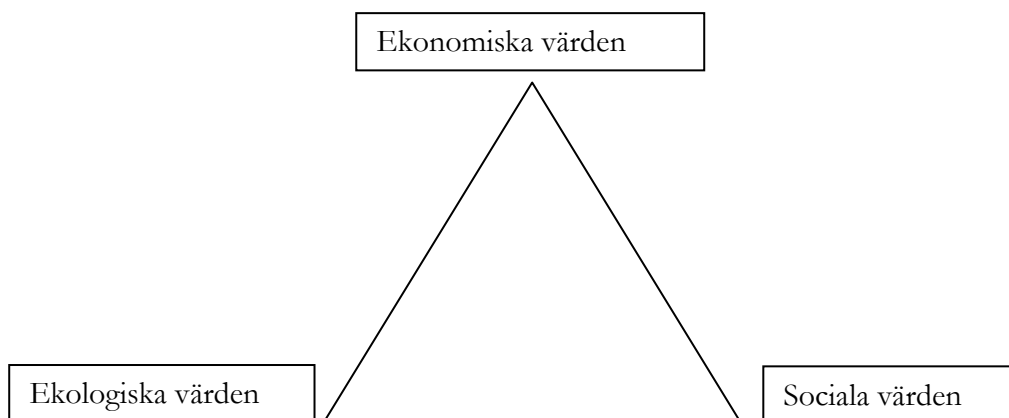
E Paneldebatter

F "Fyra-hörn-övningar" där eleverna får ta ställning till olika frågor.

G Övning om skogens betydelse för hållbar utveckling

I den här övningen får eleverna träna sig på kritiskt tänkande samt öva sig på att argumentera och diskutera.

1. Börja med att rita upp en stor triangel på tavlan, enligt bilden nedan.

2. Berätta sedan om skogens ekonomiska värden (använd gärna [bildspelet](#) om hållbar utveckling som finns på www.skogeniskolan.se.) Ni kan också tidigare haft grupparbeten där olika grupper jobbat med olika värden, och då kan grupperna få redovisa vad de kommit fram till.
3. Låt sedan eleverna skriva eller rita på lappar vilka ekonomiska värden de känner till, det kan vara produkter från skogen, folk som jobbar i skogen eller något annat som går att sälja eller som människor får lön utav. De kan jobba en och en eller i grupp. Varje elev eller grupp får göra flera lappar som de sedan sätter upp kring ordet Ekonomiska värden på tavlan, men utanför triangeln. Det kommer att bli flera lappar med samma saker på, du kan gruppera lapparna och gå igenom vad eleverna har kommit på. Tycker du att något fattas så kan du komplettera med det.
4. Sedan berättar du om skogens ekologiska värden (finns också i [bildspelet](#)). Gör samma sak med lappar som tidigare.
5. Och till sist berättar du om skogens sociala värden ([bildspelet](#)) och gör samma sak som tidigare med lappar.
6. Till sist så låter du eleverna klura en stund på frågan om vilket eller vilka av de olika värdena som de tycker är viktigast. Svaret kan de få redovisa på olika sätt:
  - a. Ge eleverna varsin lapp. Låt dem sedan gå fram till tavlan och placera lappen inuti triangel vid det värde som de tycker är viktigast. De kan också sätta lappen mellan två värden om de tycker att de är lika viktiga eller till och med i mitten om de tycker att alla värden är lika viktiga. Om ni väljer att göra så här så kan det vara bra om eleverna inte ser var kompiserna sätter sin lapp, det beror förstås på hur pass mogna de är att stå för egna beslut. Om det går att vända tavlan bort från eleverna och att du som lärare placerar tre lappar lite slumpvis innan första eleven sätter sin lapp, så blir det hela anonymt. När alla placerat sina lappar går ni igenom resultatet. Med yngre elever kan ni nöja er med att se hur det blev. Med äldre elever kan ni diskutera om det finns för och nackdelar med olika val. Kanske ordna en debatt med debattledare?
  - b. I grundboken *Boken om skogen* finns en fråga ” Om du var skogsminister, hur skulle du då bestämma att skogarna skulle skötas?” Ifall ni inte gjort den uppgiften tidigare kanske ni kan göra den nu. När eleven svarar på frågan ska alla aspekter av ett hållbart skogsbruk finnas med.

H Studiebesök

Om ni har möjlighet att få komma på studiebesök till ett sågverk, massabruk, pappersbruk, snickeri eller annan industri som förädlar trä så tycker vi absolut att ni ska göra det. Andra ställen att besöka är naturbruksgymnasier, möbelaffärer, returpappersföretag, konsthantverkare, tryckerier m.fl.

Det kan också finnas möjlighet att få besöka en avverkningsplats. Där kan ni få se hur avverkning med skördare går till, ni kan se vilken naturhänsyn som tas och ni kanske får vara med och plantera.

Ni kan också kontakta ideella organisationer med koppling till skogen som scouterna, SNF, Friluftsförbundet, orienteringsföreningar, jaktföreningar, hembygdsföreningar, ornitologföreningar m.fl. och höra om de har möjlighet att komma till er och berätta om sin verksamhet. Kanske kan de också ta er med ut på en dag i skogen.

Tänk bara på att planera studiebesöket eller extern medverkan tillsammans med inblandade personer så att det passar in i det som er undervisning går ut på. Se till att eleverna får förbereda sig innan studiebesöket och att ni följer upp ordentligt efteråt vad det var ni fick vara med om. På så sätt blir studiebesöket mer än bara en förhoppningsvis rolig dag.

Er lokala kontaktperson för Skogen i Skolan kan hjälpa till att förmedla kontakter.

I Gör en tidning om skogen

Vi har tagit fram ett koncept som går ut på att eleverna gör en egen tidning om skogen. Det har hittills testats vi flera högstadieskolor med positivt resultat. Även yngre barn skulle säkert kunna göra en tidning. Då får man antagligen modifiera arbetssättet något.

Läs mer om detta på <http://www.skogeniskolan.se/tidnprojekt/index.cfm>

Vad säger kursplanerna?

Läromedlet kopplar till målen för skolans läroämnen på många olika sätt. Kursplanen för ämnet samhällskunskap säger att ”människor [alltid har] varit beroende av att samarbeta när de skapar och utvecklar samhällen. I dag står människor i olika delar av världen inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och hållbar samhällsutveckling. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss och ta ansvar för vårt handlande i en komplex värld.”⁴ I kursplanerna för de samhällsorienterande ämnena historia och geografi kan man hitta liknande formuleringar. Undervisningen i ämnet geografi ska även utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.⁵

I kursplanerna för skolans ämnen⁶ lyfter man fram undervisningens centrala innehåll för olika årskurser. Nedan lyfts några av dessa fram som kan kopplas till innehållet i läromedlet:

Årskurs 1-3 Samhällskunskap

Att leva i närområdet

- Förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat.
- Yrken och verksamheter i närområdet.

⁴ Skolverket (2010) ”3.15 Samhällskunskap” *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.*

⁵ Skolverket (2010) ”3.12 Geografi” ”3.13 Historia” *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.*

⁶ Skolverket (2010) ”3.5 Matematik” ”3.9 Biologi” ”3.11 Kemi” ”3.12 Geografi” ”3.15 Samhällskunskap” ”3.17 Svenska” ”3.20 Teknik” *Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.*

Att undersöka verkligheten

- Metoder för att söka information från olika källor: intervjuer, observationer och mätningar. Hur man kan värdera och bearbeta källor och information.

Årskurs 1-3 Biologi

Kropp och hälsa

- Betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.
- Människans upplevelser av ljus, ljud, temperatur, smak och doft med hjälp av olika sinnen.

Årskurs 4-6 Samhällskunskap

Rättigheter och rättsskipning

- Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället.

Samhällsresurser och fördelning

- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Årskurs 4-6 Geografi

Livsmiljöer

- Jordytan och på vilka sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer, till exempel plattetektonik och erosion. Vilka konsekvenser detta får för människor och natur.
- Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp.

Geografins metoder, begrepp och arbetssätt

- Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap, till exempel hur marken används i närmiljön.

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.

Årskurs 4-6 Kemi

Kemin i naturen

- Vattnets egenskaper och kretslopp.

Årskurs 4-6 Biologi

Natur och samhälle

- Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.
- Naturen som resurs för rekreation och upplevelser och vilket ansvar vi har när vi nyttjar den.

Årskurs 4-6 Svenska

Tala, lyssna och samtala

- Att argumentera i olika samtalssituationer och beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder och digitala medier som hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Berättande texter och sakprosatexter

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på Internet.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Årskurs 4-6 Matematik

Taluppfattning och tals användning

- Tal i bråk- och decimalform och deras användning i vardagliga situationer.
- Tal i procentform och deras samband med tal i bråk- och decimalform.

Sannolikhet och statistik

- Tabeller och diagram för att beskriva resultat från undersökningar. Tolkning av data i tabeller och diagram.

Årskurs 7-9 Samhällskunskap

Individer och gemenskaper

- Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar, till exempel sjukvårdssystemet, pensionssystemet och arbetslöshetsförsäkringen. Vilket ekonomiskt ansvar som vilar på enskilda individer och familjer och vad som finansieras genom gemensamma medel.

Årskurs 7-9 Geografi

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

- Intressekonflikter om naturresurser, till exempel om tillgång till vatten och mark.

Årskurs 7-9 Kemi

Kemin i vardagen och samhället

- Människans användning av energi- och naturresurser lokalt och globalt samt vad det innebär för en hållbar utveckling.

Årskurs 7-9 Biologi

Natur och samhälle

- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling.
- Biologisk mångfald och vad som gynnar respektive hotar den. Samhällsdiskussioner om biologisk mångfald, till exempel i samband med skogsbruk och jakt.

Biologins metoder och arbetssätt

- Fältstudier och experiment. Formulering av enkla frågeställningar, planering, utförande och utvärdering.

Årskurs 7-9 Teknik

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Hur kulturella föreställningar om teknik påverkar kvinnors och mäns yrkesval och teknikanvändning.

Årskurs 7-9 Svenska

Språkbruk

- Ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang, med vem och med vilket syfte man kommunicerar.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på Internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.

Kursplanerna i sin helhet kan hittas på [Skolverkets webbplats](#).

Läromedlet är granskat av:

Kristina Öberg Lärarutbildningen vid Stockholms Universitet, Lars Klingström Holmen Skog AB och Birgitta Wilhelmsson Lärarutbildningen vid Umeå universitet. Dessutom har Hans-Jöran Hildingsson Skogssällskapet, Ida Wigtrup Skogsstyrelsen, Dan Setterwall Sveaskog, Erika Nilsson Skogen i Skolan och Anders Thorén lämnat värdefulla synpunkter. Den senare har även korrekturläst.

Hänsyn har tagits till de flesta synpunkter men inte alla.
Ansvaret för slutresultatet vilar helt på författaren.

Hör gärna av dig till oss med synpunkter både angående läromedlet och hur det har gått att arbeta med materialet i skolan. Det hjälper oss att utveckla ännu bättre läromedel. skogeniskolan@adm.umu.se